

5777 RH

Torah from Around the World

Bedenk altijd: vreugde is niet iets bijkomstigs in je spirituele zoeken. Het is van levensbelang.

Rabbi Nachman van Bratzlav

Sjabbat 3 en 4 oktober 2016 / 1 en 2 tisjri, Rosj Hasjana, Beresjiet/Genesis 22:1-19

Tanach: blz. 39 - 41

Commentaar: Dr. Ulrike Offenberg krijgt in november haar semicha (rabbijnenbevoegdheid) van Hebrew Union College, Jeruzalem. Zij wordt rabbijn van de Joodse Gemeente Hameln.

Vertaler: Tamarah Benima

Vragen tegen de zelfingenomenheid

Elk jaar lezen we de tekst over het geplande offeren van Jitschak door zijn vader – een vertelling die helemaal niet bij [het gebruik, red.] van appel met honing lijkt te passen. Weliswaar werd het offer uiteindelijk niet gebracht, maar de ontzetting daarover klinkt na – tot op de dag van vandaag. Vaak lezen we deze geschiedenis als een waarschuwing tegen religieus fundamentalisme: God verlangt van ons geen geloofsijver die ten koste gaat van het leven van een ander mens. Toen de engel Awraham riep om hem zijn opdracht mede te delen, was het genoeg om slechts één maal zijn naam te roepen: „Awraham”. Maar om hem te laten stoppen, moest de Engel hem twee maal roepen: „Awraham!”, „Awraham!”. Zo diep was

Awraham al in zijn missie opgegaan, dat hij de engel niet meer leek te horen. In onze ogen komt Awraham niet goed weg met zijn bereidheid om zijn zoon te offeren.

Een jaar geleden was er in het Joods Museum in Berlijn een tentoonstelling over de interpretatie in het Jodendom, het Christendom en de Islam van het verhaal over de Binding van Jischak (Akedat Jitschak, de Binding van Jitschak, is de Hebreeuwse term voor het verhaal, red.). Het verhaal komt immers niet alleen in de Bijbel voor, maar ook in de Koran. Voor alle drie de religies is deze vertelling van groot belang. De titel van de tentoonstelling was *Gehoorzaam*, en dat – het ondergeschikt maken van ons leven aan God – lijkt de verbinding met het thema van boetedoening, *tesjoewa* (inkeer) en gerechtelijk vonnis van de Hoge Feestdagen te zijn. Maar deze gehoorzaamheid is toch iets anders dan het blinde, woordeloze handelen van Awraham, die – hoewel het gaat om zijn geliefde zoon, de enige die nog bij hem is na de verdrijving van Jisjmaël – geen protest laat horen, ja, niet een maal een enkele vraag stelt. Is dat nu werkelijk een bewijs voor het waarachtige geloof in God? Is geloof niet meer dan een uiting van blinde gehoorzaamheid? Moeten we alles zonder vragen accepteren?

Geloof in God is een gecompliceerde aangelegenheid: aan de ene kant betekent het daadwerkelijk dat wij ons leven door God laten leiden, dat wij ervan uitgaan dat er een Hogere Macht in ons leven is. Tegelijkertijd houdt het in dat we God met al onze menselijke mogelijkheden tesamen dienen – en dat is juist geen blinde gehoorzaamheid, juist geen opgeven van ons oordeelsvermogen. Met Rosj Hasjana erkennen we God als autoriteit en beloven we trouw in het komende jaar. De gebeden van de Hoge Feestdagen verwoorden steeds opnieuw een hiërarchie: „Jij bent onze koning en wij zijn jouw onderdanen, Jij bent onze Heer en wij zijn Jouw dienaren”. Die beelden zijn voor degenen onder ons die in een autoritair systeem zijn opgegroeid, gemakkelijker te begrijpen dan voor degenen onder ons die in hun politieke leven altijd slechts democratie en inzichtelijke structuren hebben gekend. Maar als we met dit soort beelden onze verhouding met God blijven beschrijven, kunnen we onszelf als trouwe dienaren zien – maar dan wellicht eerder als betrokken sociaal werkers in openbare dienst. Een trouwe dienaar en een goede sociaal werker wachten niet op bevelen of op aanwijzingen van ‘Boven’ over wat ze moeten doen, maar zien zichzelf als partners, die zelf de problemen in kaart brengen en deze proberen op te lossen, ze begrijpen hun taak als een samenwerkingsproject.

Bij een democratie hoort ook dat er vragen worden gesteld. Het kenmerk van fundamentalisten is dat zij geen vragen stellen. Misschien moeten we het roepen van Awraham door de engel ook eerder als een vraag lezen (in de Hebreeuwse tekst van de Tora staat immers een kleine aanduiding dat het een zin is). De engel vraagt dus: „Awraham?” ... „Awraham?!, ben je nog mijn trouwe dienaar, die op basis van zijn eigen oordeel de afgodendienst heeft afgeschud? Laat ik je nog een vraag stellen?”

Mijn wens voor ons is dat in het nieuwe jaar vragen onze levensweg zullen begeleiden – dat er door ons zelf en door anderen vragen zullen worden gesteld, en dat het vanzelfsprekend zal zijn dat we niets zonder vragen te stellen zullen accepteren. Vragen willen stellen is een positieve drijfveer en de enige bescherming tegen zelfingenomenheid.